

3 november 1859 **GEOLOGIE, NIJVERHEID EN KOSTUUMKUNDE,**
OPGEHELDERD DOOR EENE OUDHEIKUNDIGE ONTDEKKING TE MAINZ.

Op den 3 Nov. 1859 deed prof. Nöggerath te Bonn, in de vergadering van het
Nederrijnsche genootschap voor natuur- en geneeskunde, eene mededeeling over de in
het jaar 1857 te Mainz, op den *Thiermarkt*, in eene veenlaag, ter diepte van p. m. 30
voet, opgegraven romeinsche oudheden. Hij verklaarde dat die ontdekking ook uit een
geologisch oogpunt gewichtig was, terwijl de directeur van het *Verein zur Erforschung
rheinischer Geschichte und Alterthümer*, dr. Jos. Wittmann, aangetoond had, dat in de
eerste eeuwen onzer jaartelling een arm van den Rijn door de stad Mainz gevloeid
heeft, in wiens moeras zich bovengemelde veenlaag gevormd had. Dr. Wittmann heeft
over die ontdekking beknopt berigt gegeven in zijne belangrijke verhandelingen
getiteld: *Chronik der niedrigsten Wasserstände des Rheines vom Jahre 70 nach
Christus bis 1858, en Nachrichten über die im Jahre 1857-1858 im Rheinbette von der
Schweiz bis nach Holland zu Tage gekommen Alterthümer und Merkwürdigkeiten etc.*,
opgenomen in Th. II Heft 1-2 van het *Zeitschrift des Vereins z. E. rhein. Geschichte
und Altenthümer zu Mainz*. Dezelfde geleerde had aan prof. Nöggerath een uitvoerig
handschrift over dit onderwerp ten gebruike afgestaan, waaruit het belangrijkste
door Nöggerath op gemelde vergadering werd medegedeeld. Hetgeen van die mededeeling
ter kennis van het publiek gekomen is, (dr. Wittmann zal eerlang zelf zijn
handschrift in het licht geven) nemen wij te gereder over, omdat dr. Wittmann en
Lindenschmit ons dezen zomer, bij een bezoek aan het Mainzer-museum gebragt,
mondeling dezelfde berigten medegedeeld en van eenige der gevondene overblijfselen
specimina ten geschenke gegeven hebben. In de bovengemelde veenlaag namelijk had men
veel lederwerk gevonden, hoogstwaarschijnlijk van een romeinschen schoenmakerswinkel
afkomstig, bijna een wagen vol, meerendeels gebruikte schoenen en sandalen, wel zeer
fragmentarisch, doch waar tusschen men nog veertien onderscheidene soorten kon
erkennen. Deze voor de kennis der romeinsche nijverheid en het kostuum onschatbare
vondst, zal met Platen opgehelderd, eerlang door Lindenschmit uitgegeven worden; wij
stippen er daarom hier slechts van aan, dat op enkele fragmenten van het leder de
stempel van den fabrikant of schoenmaker is ingeslagen, daar ik nog zeer duidelijk
de namen lezen kon: L. VALE (d. i. Lucii VALerii) C. VENED (d. i. Caji VENEDi) en
MONA.

Voorts vond men verscheidene overblijfselen van romeinsche kleedingsstukken van zeer
fijne wol en uitstekend van weefsel, nevens allerlei kleine romeinsche voorwerpen en
munten. Het leder- en wollengoed was vrij wel bewaard gebleven, doch de wol had eene
donkere kleur aangenomen. De munten liepen niet later dan 137 na Christus, waaruit
men met waarschijnlijkheid opmaken mag, dat al die voorwerpen omstreeks dien tijd in
het moeras geraakt zijn. Van het veen waren de gewone veenplanten goed te bestemmen;
men erkende met name: berkenbast, hazelnooten, waterlinzen (*Lemna major*), en van de
mossoorten: *Hypnum splendens* (Hedwigü), *Hypnum tameriscinum* (Hedw.), *Hypnum
latescens* (Hedw.), *Hypnum triquetrum* (Linn.), *Anomodon curtispiculum* (Hoockeri et
Taylorig), *Byrumbinum* (Schreberi), *Mnium roseum* (Hedw.) *Mnium undulatum* (Hedw.). Ook
vond men welbewaarde druivenranken, ten bewijze van de vroege wijnkultuur aan den
Rijn; deze zijn thans wel de oudste druivenranken die men uit de rijnstreek kent;
eindelijk: veeren van hoenders en van duiven.

Van eenige specima dezer vondst, door berigtgever dezes te Mainz van dr. Wittmann en
Lindenschmit ten geschenke ontvangen, heeft hij de mossoorten aan 's rijks
herbarium, de veeren aan 's rijks museum voor natuurlijke historie, en het lederwerk
aan het museum van oudheden te Leiden gegeven. Het lederwerk, dat door sterke
opdrooging verhard en verschrompeld was, is door de zorg van een ervaren leidschen
leerlooijer, den heer Visser, tot zijne oorspronkelijke zachtheid teruggebragt.

Zie [http://www.delpher.nl/nl/boeken1/gview?
query=oudheidkundige+ontdekking+mainz+wittmann&coll=boeken1&identifieer=YaFUAAAACAAJ](http://www.delpher.nl/nl/boeken1/gview?query=oudheidkundige+ontdekking+mainz+wittmann&coll=boeken1&identifieer=YaFUAAAACAAJ)